

ERA NOTÍCIA:

Ensenhament en ARANÉS

Era Escòla Publica Garona de Vielha a daurit eth plaç de matricula entar an que ven. Coma novedat importanta a destacar i e era ofèrta de començar eth parvulari de quate ans en aranés.

Eth procés ei d'iniciar er ensenhament en tot utilizar coma lengua base er aranés. Era finalitat ei qu' en acabar era EGB es mainatges qu' ara començaràn posquen auer un domini coordinat (pensar ena madeisha lengua que parlen) des tres lengües viues ena Val d'Aran.

Aguest procés que ja hè cinc ans que s'aplique en Catalunya damb eth catalan compde damb ues prumèras apreciacions d'èxit enes escòles a on s'a portat a tèrme.

Eth procés ei absolutaments respaldat peth Departament d'Ensenhament dera Generalitat de Catalunya.

Se fondamente basicaments en qu'er aprentissatge corrècte d'ua lengua refòrce eth coneishement des autes e qu'a mès coneishement adequat des lengües implique mès intelligéncia deth mainatge.

Experiéncias d'aguesti tipas an estat ja evaluades en diuèrses parts deth mon coma en Quebèc (Canadà) a on eth procés dit d' "inmersion" dèc coma resultat qu'aqueri mainatges qu'auien seguit un programa semblant ath qu'ara se plantege aciu acabèren era escolaritat damb mès capacitat e rapidesa de reflexion e mès originalitat en pensament.

(continue darrèr)

EDITORIAU

PETH BEN
DES
MAINATGES

Açò va plan! Damb aguesta euforica expression se pòt manifestar era satisfaccion pes iniciatives tant importantes coma era qu'ara iniciarà era Escòla Garona de Vielha damb eth supòrt deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat.

S'er aranés non entre ena escòla coma lengua base d'aprentissatge s'està manifestant que non ei bona entà ensenhar e per tant queiguem en ua grana falàcia e en desprestigi mès gran que li podem dar ar aranés.

Aran a era possibilitat dera sua lengua entà utilisà-la ena escòla en tot produïr un benefici important as sòns mainatges.

Es mainatges que seguiràn aguest procés adquiriran ues abilitats diferentas as deth rèste que les seràn nautaments beneficioses.

impresi sense adreça

ACTUALITAT

(continuacion dera notícia)

Angelina Cases Directora dera Escòla Garona mos ditz que "aué en dia, en ua Euròpa que se botge per impolsar es particularitats, non oterir er ensenhament ena lengua pròpia dera tèrra serie un retard. A mès es mainatges de quate ans son en ua bona edat entà assimilar tot aquerò que sigue bon entara sua formacion, e açò n'ei".

En definitiva, donques que toti aqueri pares que volguen auer ua informacion de prumèra man sus eth procés que s'iniciarà er an que ven entà evaluar se pòt interessar tàs sòns hilhs ei convenient que se meten en contacte damb era Escòla Garona.

80.000 MÈTRES QUARRATS PODERIEN CONFIGURAR EN VIELHA ETH PARÇAN INDUSTRIAU

Er Ajuntament de Vielha-Mijaran a començat es tràmits d'un parçan industriau de apu-

prètz 80.000 mètres quarrats e que serà plaçat des deth pònt nau dera Garona enquia eth pònt de Vilac.

ES ASSOCIACIONS DE CAÇA E PESCA DERA VAL D'ARAN HÈN ANALISAR ES AIGÜES DES RIUS, DEMPÙS DE DENONCIAR ES VERTITS DE POVÀS ENES RIUS DE "FONT FREDA" E "RIU NERE".

Eth dissabte passat 30 d'Abriu es Associacions de Caça e Pesca dera Val d'Aran denoncièren deuant des Servicis Territoriaus deth Miei Naturau de Lleida era contaminacion deth Riu Nere e eth barranc de "Font Freda". Aguesta contaminacion ei deguda as depòsits de povàs que s'an originat coma conseqüència des òbres de perforacion deth túnel de ventilacion en Túnel de Vielha.

Eth Senhor Rodrigo González Davila, ingenièr de Montes e Rius, està elaborant un estudi entà saber eth grau de contaminacion d'aguesti dus rius.

Opinion MEDDIA ARANÉS

Programa aranés de "Catalunya Ràdio" que s'emet diàriament en Ràdio Aran de 12 a 1 de meddia.

Sr. Director:

Dat qu'era estacion d'esquí de Baquèira Beret de quina depen Radio Aran a barrat era sua temporada, pensi que serie bon de hè-les saber as lectors d'aguesta revista qu'encara que non sigue damb era programacion de costum Ràdio Aran seguís emitint. Cada dia i a "fondo musical" enquia es 12 de meddia que comence a emèter "Catalunya Ràdio" eth programa "Meddia aranés" enquia era 1 coma ja ei de costum.

ELISA ESCALA
Responsable deth programa
MEDDIA ARANÉS

AUÉ PARLAM DAMB...

Aué parlam damb Angel Mateo coma copropietari deth Gimnasi "Club Karate-Aran" e organisador deth "II Trofèu Nacional de Karate" ena Val d'Aran que se celebrà eth propèr dia 8 de Mai a partir des 10,30 deth maitin en Polivalent de Vielha. Coma primèra figura convidada José Luna qu'ei considerat eth n° 3 d'Euròpa en "Karate Kyokushinkai-Kan".

- QUINA REPERCUSSION PÒT AUER ERA CELEBRACION D'AGUESTA CLASSE DE COMPETICION EN ARAN?

- Pòt èster era madeisha que quan se celebrè quinsevolha classe de competicion. A part de crear un dinamisme interior compòrte era arribada ara nòsta Val de gent que jamès vierien e açò compòrte ua naua activitat toristica en baisha

temporada.

- FOMENTE ETH KARATE ERA AGRESSIVITAT?

- Non, ath contrari, eth Karate o quinsevolh art Marciau cree ua autosuficiència de defensa e se non ei en un cas molt apurat non se hè a servir, mès lèu se da de costat totes aqueres situacions conflictives.

- VOLERIES DÍDER QUAUQU'ARREN AS LECTORS D'AGUESTA REVISTA?

- Òc, que vos demori eth dia 8 entàs 10,30 deth maitin sonque tà que veigatz tot çò que pòden hèr era nòsta gent e qu'açò pòt animar se mès non, a practicar era gimnastica d'ua forma abituau.

MENS SANA IN CORPORE SANO.

MANIFÈST

Ara vista dera situacion de "vaga" deth professorat des nòsti hilhs, que se ven repetint en aguest mes de Mai, era Associacion de Pares d'Alumnes deth collègi públic Garona e I.E.S. de Vielha, amassada era sua Junta Directiva eth passat dia 25 d'Abriu entàs 20 ores dera vrespada en Ajuntament de Vielha-Mijaran, acordèc adreçà-se a pares, alumnes, professors e opinion publica en generau tà

MANIFESTAR

1èr. Que reconeishent eth dret que constitucionauments assistís ath professorat, coma a quinsevolh collectiu de treballadors, a participar en ua "vaga" legau, se dan en cas dera Val d'Aran ues circumstàncies objectives que multipliquen er efècte d'aguesta "vaga". Mos referim a qu'en èster toti es collègis dera Val d'Aran d'ensenhament públic, TOTI ES MAINATGES DERA VAL D'ARAN se ven afectats per aguesta "vaga".

2on. Que demoram dera CONSCIÊNCIA ETICA DE CADA PROFESSOR, que hèsque ua seriosa reflexion PERSONAU, des grèus perjudicis qu'era sua actitud A OCASIONAT enes sòns alumnes e es que pòden seguir ocasionant se se confirme era longada dera "vaga" aguest mes de Mai.

3èr. Que pares e alumnes non entram ena discussion des sues reivindicacions, que non dubtam pòden èster justes. Mès pensam, qu'er exercici d'un dret, per legitim qu'aguest sigue, s'a de hèr en tot cas procurant eth mínim mau a tercèrs coma ei en aguest cas eth dret ara educacion. Non s'a hèt atau ena "vaga" que patim e mès encara s'està dant per segur qu'aquerò ei çò mès normau, E NON EI NORMAU NE DEUEM ACCEPTAR QUE SE CONVERTISQUE EN NORMAU.

4au. Er A.P.A. ei dubèrta a quinsevolha collaboracion tendenta a palliar es consequéncias negatives dera "vaga" se, coma semble, aguesta s'alongue aguest mes de Mai.

5au. Er A.P.A. en tot cas se resèrve eth dret que l'assistís d'anar a quinsevolha instància legau que considèrè s'age besonh en defensa des legítims drets des alumnes, drets que non dubtaram en exercir.

Vielha 25 d'Abriu de 1.988

Associacion de Pares d'Alumnes

Collègi Públic Garona

I.E.S. de Vielha

Era Junta Directiva.

INFORMACIONS

INFORMACION DES ASSOCIACIONS DE CAÇA E PESCA DERA VAL D'ARAN

Es Associacions de Caça e Pesca d'Aran hèn a saber qu'eth Còto de Senet (Boca Sud deth Túnel de Vielha, Saut de Molières enquia er acabament dera presa de Senet) se dividís a efèctes de licéncias en dus trams:

- En lèr. lòc es qu'an licéncias autonomiques damb targeta de riberenc pòden pescar sonque en parçan qu'ei laguens dera comarca (Saut de Molières enquia era pèira deth tèrme d'Aran).

- En 2on. lòc es qu'an licéncias nacionals poden pescar en tot eth Còto ei a dèder des deth Saut de Molières enquia era presa de Senet que tanben i e compresa.

Era temporada de pesca en aquest parçan comence eth 15 de Mai enquia eth 30 de Seteme.

Era longada minima permetuda des trueites serà de 16 centimètres.

Entàs sòcis des Associacions de Caça e Pesca dera Val d'Aran qu'an licéncia nacional e volguen pescar des dera pèira deth tèrme dera Val d'Aran enquia era presa de Senet auràn de portar un "ticket" que se les darà gratuïtament en Arties, Vielha e Bossòst.

Tà quinsevolh dubte trucatz as Associacions e vos daràn tot çò qu'aués-quetz de besonh.

ToTi

NOTICIARI ARANÈS

CONSELH COMARCAU DERA VAL D'ARAN

DIRECCION GENERAU DE
PATRIMÒNI ESCRIT E
DOCUMENTAU DERA
GENERALITAT DE
CATALUNYA

EDITE:

Centre de Normalisacion
Lingüistica dera Val d'Aran
C/ Sarriulèra, 8, 2on. pis
Tel.: 64 00 92
25530 V I E L H A

DIRECTOR:

Jusèp Loïs Sans Socasau

REDACTOR:

Joan Leja Cadena

COLLABOREN:

Jovita Ané Sanz
Manuela Ané Brito

IMPRIMÍS:

CNL dera Val d'Aran

DEPÒSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles e comentaris publicadi en noticiari TOTI, sonqu'expressen era opinion des sòns autors.

Eth remoquet dera setmana

Mª Loïsa Estèvez Sans

Escòla d'Osteleria en LES

Ei de toti coneishut era imparable escalada que s'està produïnt ena Val d'Aran en mon dera Osteleria. Dia a dia podem veir coma nauï otèls e nauï restaurants van daurint es sues pòrtes oferint ath toriste allotjament e diversion, que amassa damb ua "Bona Taula" ei çò que volem toti quan èm de vacances.

Non podem negar que tant eth visitant d'ostiu, atirat pera beresa des paisatges dera Val d'Aran, coma eth d'iuèrn atirat pera grana qualitat des sues pistes d'esquí, vie cercant quauqu'arren mès qu'eth paisatge e era bona nhèu.

Cada còp mès es professionals deth grèmi d'osteleria an d'intentar arténher ua melhor qualitat, tant enes productes qu'oferrissen coma enes servicis que dan ad aguesti visitants, que cada còp son mès numerosi. Aciu ei a on entrarie era Escòla d'Osteleria.

EDITORIAU

Aué e aprofitant aquest suplement deth "Toti", sajam d'apropà-vos a un tèma d'actualitat en Aran coma ei era Escòla d'Osteleria de Les.

Serie fòrça important entath sector deth torisme veir coma es joeni dera Val d'Aran participan en ensenhament qu'aquíu s'impartís, ja que de 60 alumnes qu'a era Escòla, sonque ua dotzena son aranesi. Tanben serie un desir entà toti que se poguesse impartir eth segon cicle de Formacion Professionau en aquesta madeisha Escòla ja qu'atau assegurarien as pògui aranesi qu'aquíu estudièn er acabament dera sua Formacion, sense auer de gèsser atau entà dehòra, damb toti es inconvenients econòmics qu'açò compòrte.

ERA ESCÒLA D'OSTELERIA

Era Escòla d'Osteleria ei un centre a on se prepare a gojats e gojates de quatorze a dètz-e-sèt ans entà poder exercir es oficis que demanen eth grèmi d'otelèrs e eth grèmi de restaurants: Camarèrs, codinèrs, "maitres", recepcionistes, gubernants, eca.; son oficis damb es que gesseràn aguesti mainatges dera Escòla e poderàn completar eth 2on. cicle de Formacion Professionau enes escòles de Girona e Cambrils se se queden en Catalunya.

Cau remarcar qu'era Escòla de Les sonque impartís er ensenhament deth prumèr cicle qu'a ua durada de dus ans. Eth segon cicle que dure tres ans la cau hèr dehòra dera Val d'Aran (Girona e Cambrils) en cas de Catalunya.

Eth prumèr cicle sonque da titularitat d'auxiliar en quinsevolha des especialitats qu' escuèlhigue er alumne.

Eth segon cicle da era titularitat d'oficial en quinsevolha des especialitats qu'escuèlhigue er alumne, Dempús damb era practica der ofici se pòt adquirir era categoria de "Chef" o "Maitre" segontes era rama escuelhuda.

Era Escòla d'Osteleria ei plaçada en edifici dera Residència de temps libre deth Departament de Trabalh dera Generalitat en les.

Ei ua Escòla de naua creacion ja que comencèc a foncionar en curs acadèmic 83-84, compdant tostemp damb uns professors fòrça professionaus, joeni e animats.

Es alumnes escuelhen ara ora de matriculà-se ua des dues especialitats: Servicis o Codina, totes es autes assignatures son comuns entàs dus cursi.

Gràcies ara bona relacion entre era Escòla e era Residència, es alumnes pòden hèr es practiques der ensenhament aprofitant es installacions de codina e minjador qu'aciu i a. Tanben pòden hèr practiques enes otèls e restaurants dera Val d'Aran ja qu' aguesti accèpten e dan supòrt ath foncionament d'aguesta Escòla. Entàs professors e alumnes aguesta ei era milhor realisacion des practiques ja qu'er alumne

se tròbe realment damb era realitat deth sòn ofici.

Referint-mos ara normatiua deth centre cau d'íder qu'er ensenhament ei oficiau çò qu'implique qu'era assisténcia a classe ei obligatòria. Ath matriculà-se er alumne pòt escuélher eth règim intèrn o de mieja pension. Er internat dera Escòla ei plaçat en madeish edifici dera Residéncia, e coma responsable i a un professionau der ensenhament qu'a eth cargue de Cap d'internat. Es alumnes son installats en quartos dobles, tanben an ara sua disposicion ua sala de television damb video.

Cau remarcar que cada dia an molt de temps dedicat ar estudi e qu'eth contròl acadèmic deth sòn rendiment se hè fòrça soent, atau coma tanben i a soent ua comunicacion damb es pares, ja sigue per carta o ben damb entrevistes personaus.

Ena Escòla viuen gojats e gojates qu'an arribat de diferenti lòcs de Catalunya; e que cada còp son mès es estudiants aranesi que vien aciu a apréner eth sòn ofici. E per aquerò tant professorat coma

COLLABORAR EI BASTIR ERA NÒSTA LENGUA

Aguesta huelha a coma finalitat eth que toti es poblants d'Aran poguésquetz manifestar era opinion sus eth "Noticiari TOTI" e hè-mos arribar es incoeréncias o errors que trapegatz en lèxic e construccions utilizadas. Se contestarà personauments es comunicacions recebudes e s'obsequiarà as autors.

NÒM E COGNÒMS: _____

ADREÇA: _____

COMUNICACION: _____

alumnes an era aspiracion de qu'en aguesta Escòla se posquen dar es classes corresponentes ath segon cicle dera Formacion Professionau ena rama otelèra.

Era formacion professionau d'aguesti gojats e gojates non ei limitada solet as estudis deth sòn ofici ja qu'organisen activitats dehòra der àmbit escolar coma ei era Mieja "Maraton" qu'aurà lòc eth dia 28 d'aguest mes de Mai entre es localitats de Betren e Les. Mès endeuant parlaram de coma, e quina forma se desvoloparà aguesta manifestacion esportiuva.

EDITE e REALISE.- Centre de Normalisacion Lingüistica dera Val d'Aran.

COLLABOREN.-

Susana Pomares coma Professora Directora
Carlos Pellejero coma Cap d'internat.

CENTRE DE NORMALISACION LINGÜISTICA DER ARANÉS

C/ Sarriulèra, 8, 2on. pis

25530 VIELHA